

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂUNESCU, MIHAIL

Ultimele luni din viața lui Achim Ioachim / Mihail Păunescu. - București :

Cartea Românească, 2018

ISBN 978-973-23-3296-2

821.135.1

Mihail Păunescu

Ultimele luni
din viața lui
Achim Ioachim

Așa a fost să fie.

În fiecare sâmbătă, dimineața devreme, pornesc spre blocul Zig-Zag. O iau întotdeauna pe jos, prin aerul rece, proaspăt încă, căci n-am răbdare să aștept tramvaiul. De la Lizeanu o cotesc prin spatele blocurilor, pe lângă moară și pe Vaporul lui Assan. Chiar în față, ca o coadă, o coadă zimțată de balaur, se face blocul Zig-Zag, iar doamna Ioachim, de mult în picioare, coboară îndată; mereu cu snopul de lumânări în mână, un snop cât toate zilele...

„Gata, tanti Petra?“, mă întreabă ea. „Gata“, spun eu, și, bucuroase de revedere și sporovăind cât se poate de vesele în răcoarea dimineții, pornim spre domnul Ioachim. Doar domnul Ioachim știe că venim, spune ea, cum să nu știe, și ne așteaptă.

Iar cimitirul, cimitirul Reînvierii e foarte aproape, la doi pași, la o aruncătură de piatră. Abia dacă avem timp să schimbăm, la repezeală, două vorbe, câteva cuvinte. Pentru că la cimitir mergem. Iar locul, mormântul, e ușor de găsit. Îl nimerești și cu ochii închiși: cum treci de clopotnița grea, răcoroasă, pe mâna dreaptă, pe lângă gard, a doua alee la stânga, al patrulea mormânt. Acolo e domnul Ioachim acum! „Orb să fii, și tot nimerești!“, spune doamna Ioachim. „Mai mult de-atât...“

„Am venit, Achim“, spune ea lângă mormânt, și amândouă simțim deodată că Achim Ioachim știe deja acest lucru. Căci chiar așa îl cheamă pe răposatul ei soț – Achim Ioachim –, iar numele lui e trecut ca atare pe crucea simplă, dar „curată“, de lemn băițuit: Achim Ioachim. Puțin mai jos, în vopsea albă, apar niște cifre, iar mai jos, chiar dedesubt, cu litere oblice, gălbui, un înscris: Profesor. Căci Achim Ioachim a fost, într-adevăr, profesor (profesor de istorie-filosofie), iar doamna Ioachim a ținut mult ca acest lucru să nu fie lăsat uitării.

Si poate că Achim Ioachim ar fi avut la căpătâi o cruce mai acătării, o cruce de piatră, dacă crucile de piatră n-ar fi – cum Dumnezeu s-or face! – atât de scumpe. „Au înnebunit de tot, tanti Petra”, spune ea. „Mi-au cerut o groază de bani pe ea! De unde Dumnezeu să-i fi luat!” – „Lăsați”, o împac eu. „Nu-i nimic. E foarte bună și asta. Nu-i nimic.”

Iar la moartea lui Achim Ioachim n-a venit nimeni. Din simplul motiv că nimeni n-a știut că Achim Ioachim a murit. Din simplul motiv că nimeni n-a știut că Achim Ioachim a trăit. „Nimeni”, spune ea, „nu i-a călcat pragul cât a fost viu. De ce i l-ar calcă acum – mort!?” Din simplul motiv că n-a vrut să anunțe pe nimeni. Din simplul motiv.

Ne rugăm o vreme în tăcere, aprindem lumânări, apoi, așa cum ne-a învățat Colibașa, căutăm vreo tinichea și tămâiem bine locul de jur-împrejur. Imediat, apoi, ne suflecăm mânecile și ne apucăm să curățim mormântul. Căci mormântul, mormântul lui Achim Ioachim e simplu, e cât se poate de modest, dar nu cred să fie altul mai frumos pe toată aleea și, zic eu, în tot cimitirul; sare în ochi, îl vezi de departe. Cum doamna Ioachim răsădește mereu flori – și nu îngăduie nimănui să facă asta, nici măcar mie –, mormântul e mereu proaspăt, primenit și plin de flori, încât ai zice că s-a întâmplat ieri. Doar că buruienile ne dau de furcă; cresc repede, mult mai repede decât florile. De câte ori venim – fie și numai după câteva zile – florile, înăbușite de ierburi, abia dacă se văd.

„Ei, ce spuneți de asta, tanti Petra?”, mă întreabă ea, mâniaoasă, încă de departe. „Ce să spun, doamna Ioachim!? Iarbă rea, buruieni păcătoase. Altceva... ce să spun!?”

Ne punem la rezeală câte ceva sub genunchi – vreo pungă, vreo bucată de nailon –, și ne apucăm de plivit; smulgem buruienile cu ură. Dacă nu răzvim, dau fuga la poartă și cer o săpăligă. De hac tot le venim noi...

Sunt apoi invitata ei. Sâmbătă, întregă zi de sâmbătă, e închinată domnului Ioachim. Ne întoarcem în blocul Zig-Zag, urcăm, și – după ce avem grijă să vărsăm câțiva stropi într-o farfurie – ciocnim, pentru început, câte un pahar cu vin.

„Dumnezeu să-l ierte!”, spune ea, „Dumnezeu să-l ierte!”, se aude, ca un ecou, glasul meu, în liniștea bucătăriei. Ne tragem apoi scaunele, ne aranjăm cu grijă pe șervețel furculița și cuțitul, și, după ce – ca doi oameni care-și împart aceeași taină, ne căutăm privirile – începe festinul. E agapa, festinul trecutului...

*

Am luat caietul, m-am tras lângă fereastră și, iată, m-am apucat. Mărturisesc că n-am mai scris niciodată. De fapt aveam, mi se pare, un fel de jurnal, pe la cincisprezece ani, în liceu, numai că l-am abandonat degrabă. Nu din alt motiv, dar, cum nu aveam intimitate, trebuia să-l ascund de colo-colo prin casă, încât devenise prea obositor. Nici nu scriam mare lucru. Mai mare daraua ca ocaua! Îmi amintesc că am rupt foile – erau vreo douăzeci – și, ca să fiu sigură că nu le citește nimeni, le-am dat foc. Așa s-a terminat. Scrumul e inofensiv ca pruncii. Nicio urmă. Nu era mare lucru, însă cu trimitere la ai mei, la apropiați... De bună seamă, îmi vărsam nemulțumirile cum și pe cine puteam. Se fac, iată, mai bine de cincizeci de ani de atunci, dar, până în ziua de azi, n-am mai scris nimic, niciun rând, nici măcar o scrisoare. Cui, Dumnezeu, s-o fi trimis?

Dar e mai bine să nu mă gândesc. M-ar lua cu frică. Voi povesti totul cu gândul în altă parte, așa ca și când n-aș face nimic. Așa cum, de pildă, aș da într-un rântaș, gândindu-mă la ale mele. Așa mi se și întâmplă când gătesc; mintea îmi umblă totdeauna brambura, pe coclauri, n-are deloc astâmpăr. Așa e cel mai bine. Voi scrie pur și simplu. De altminteri nici n-aș avea motive de spaimă. Rândurile de aici sunt, ca să zic așa, de uz intern. Nu vreau decât să-i fac o surpriză doamnei Ioachim. Plăcută, sper. Când voi fi gata – nu cred să-mi ia mai mult de câteva săptămâni –, voi lua într-o bună zi caietul și-i voi citi ce am scris. Va fi, nădăjduiesc, dacă nu încântată, cel puțin plăcut surprinsă. Rămâne de văzut dacă va fi de acord cu mine – întru totul, vreau să zic – sau va veni cu tot felul de adăugiri, nuanțe și completări. Tot ce se poate, după câte o cunosc eu, și, trebuie

să recunosc, sunt curioasă încă de pe-acum. Totul e ca, până atunci, să păstrez tăcerea. Asta e esențial. Dar... ce spun eu? Binevoitoare cum e, va veni, mai mult ca sigur, cu tot felul de sfaturi și îndemnuri, îndemnuri care – mă cunosc doar – mai mult m-ar încurca. Bunele intenții, dorința de a ajuta, nu sunt întotdeauna de bun augur. Ba, de multe ori, chiar strică. Pe deasupra, s-ar pierde, firește, orice surpriză...

Ideea mi-a venit mai deunăzi. Cotrobăiam alaltăieri, într-un exces igienic, în harababura de pe șifonier, când, absolut întâmplător, am dat de caiet. Iar, vreau să spun. Hotărâtă să-l arunc, ca să mă scap odată de el, îl pregătisem chiar, cu tot cu pungă, lângă ușa de la intrare. Hazardul – sau ce Dumnezeu o fi fost – a făcut ca găleata de gunoi să nu fie plină decât pe jumătate, căci, numai ca să nu fac două drumuri, eram chitită să le arunc pe amândouă odată. Iată, prin urmare, că realitatea acestor rânduri este incertă și cu totul întâmplătoare. Ca viața însăși. Ele, cuvintele de aici, puteau exista sau nu, după cum noi putem exista sau nu. Sau nu?

În timp ce mâncam, apoi – căci, cocoțată atâta timp pe scaun, obosisem și-mi tremurau picioarele –, mi-a venit ideea: „De ce nu?”, mi-am zis. „Până la urmă povestea ar trebui trecută pe hârtie. Nu e una obișnuită. Dacă nu de altceva, măcar de plictiseală și tot ar trebui să o fac.”

Dar iată că a venit momentul să fac o mărturisire: ei bine, am timp, cum se spune, cu carul și cu toptanul, că aș putea da și altora! După-amiezile, mai ales, în lipsa unei preocupări constante, mă plictisesc de moarte. Nu fac decât să mă fâțâi de colo-colo prin chichineața mea, neștiind ce să fac, încotro s-o apuc, pe ce să pun mâna. Asta fiindcă nu e nimic de făcut. Ba, în ultima vreme, mă trezesc vorbind singură. „Ce-o fi cu mine?” M-am speriat la început. Dar asta numai la început, firește. A fost greu până m-am obișnuit. Turui, acum, întruna și câte două ceasuri încontinuu, mai ceva ca o moară stricată. Cine, cui îi pasă!? Ar rămâne, firește, televizorul, cutia blestemată, dacă nu m-ar trece toți fiorii morții numai când îl văd! Mă uit, așa, serile, câte-o oră-două, de obicei la știri, dar nu mai mult.

Pe la zece, zece și jumătate, fie ce-o fi, că mi-e somn sau nu, mă bag în pat. Firește, se mai întâmplă să nu mă ia somnul, ca pe fiecare, să mă zvârcolesc în așternut ca peștele pe uscat, dar, de adormit, tot adorm până la urmă. O, nu care cumva să credeți că din cumpătare, că aș fi vreo înțeleaptă... nicidecum. De frică! Ei, da, frica, numai ea, frica, păzește turma. Nu o dată mi-a fost dat să aud de oameni bătrâni, oameni de vârsta mea, care și-au găsit sfârșitul în felul acesta prostesc (cum altfel să-i spui!?), cu ochii lipiți de cutia blestemată. Ba, aș spune, așa se moare acum. A ajuns un fel de modă. Spitalul e demodat, e învechit...

„Dar... cu ce să încep?” Într-adevăr, dacă m-am mirat vreodată de ceva în viața mea, atunci m-am minunat mereu în câte feluri mor oamenii; în câte mii de feluri, vreau să spun. Moartea, se pare, e infinit mai darnică decât viața. Până la urmă și orice s-ar spune (căci se spun multe), viața o ai o singură dată, iar, de trăit, o trăiești într-un sigur fel: o inimă care bate, plămâni care se umplu de aer, sângele care zvâcnește în vene, în artere... Cam asta, în linii mari, esențiale, înseamnă viață. Restul sunt – mai mult sau mai puțin – păreri de toate felurile, divagații, dorințe, închipuiri, fantasme... Unii au parte de morți grele sau năprasnice, pe când alții mor ușor, în somn, fără să simtă absolut nimic, se spune, deși, în ce mă privește, n-am putut crede niciodată în realitatea unei astfel de morți – o moarte fără durere și perfect inconștientă –, căci îmi pare imposibil să trec dincolo fără să simți, măcar în clipele dinainte ceva, o cât de mică schimbare. Iar alții – și, când mă gândesc la domnul Ioachim, așa ceva îmi trece prin minte – au parte de morți bizare și de neînțeles. Pot doar înțelege hazardul, moartea accidentală, însă felul în care a murit el – un om tânăr până la urmă, în toată puterea vârstei –, îmi apare, și azi, ca o bazaconie. Multe mai vezi pe lumea asta, cât ai trăi! O viață de om nu ajunge niciodată. Ar trebui, dacă lucrurile ar fi bine tocmit, sau mai bine tocmit, să trăim sute și mii de ani...

Respectarea omului și a
Totul a început într-o zi de martie. Nu lucram de mult la Ioachimi. Să fi fost patru, poate cinci luni. Dacă a început în martie, la doamna Ioachim trebuie să fi ajuns prin octombrie sau noiembrie. Noiembrie, mai degrabă. Cinci luni, deci. Mă rog, lucrul acesta e mai puțin important. Importantă e, în ultimă instanță, ziua aceea de martie... Până acolo, însă, și ca lucrurile să fie mai clare, se cuvine să spun câte ceva despre mine...

Să spun, mai întâi de toate, că mă ocup cu menajul. Sunt adică – și nu m-am jenat niciodată s-o spun – menajeră. E o ocupație ca oricare alta, o îndeletnicire din care, dacă nu fugi cu tot dinadinsul de muncă (sunt atâția), îți poți câștiga traiul, pâinea cea de toate zilele, într-un mod cinstit. În ce mă privește, am trăit, de când mă știu, numai din munca mea, și, așa bătrână și bolnavă cum sunt, nu datorez și n-am datorat niciodată, și nimănui, nimic. E un principiu de viață pe care-l recomand tuturor, ori de câte ori am ocazia. Mai mare rușinea să ajungi să te ploconești în toate părțile câtă vreme Dumnezeu ți-a lăsat două mâini și două picioare...

Menaj, dacă stau să mă gândesc, fac de mulți ani. Sunt, iată, de acum, aproape 20. Imediat după Revoluție, așa mi-am câștigat traiul. Evident, n-am devenit menajeră de plăcere – cine Dumnezeu face, de plăcere, o astfel de muncă! –, și, firește, nu asta e meseria mea. Dar ce mai e firesc astăzi? Ajungi, de bună seamă, să faci de toate pentru bani! Am casă, tot felul de îndatoriri, facturile vin încontinuu... ce m-aș fi făcut!? Primii mei ani de menaj au fost și cei mai grei; cumpliti chiar. Mi-i amintesc bine. De altminteri anii aceia, primii după '89, au fost grei, au fost cumpliti pentru toată lumea. Cine i-a apucat, cine i-a trăit nemijlocit, știe despre ce vorbesc...

Dar e nevoie, aici, de o mică rectificare. Am spus că sunt menajeră, dar, în prezent, cam de doi ani, nu mai lucrez. Habar n-am pentru cât timp! Îmi place să cred că am rupt-o definitiv cu menajul, dar, așa cum cunosc eu viața, cum am ajuns să o cunosc, nu sunt deloc sigură. Numai ea, viața, te poate pune oricând în cele mai bizare situații, și încă pe neașteptate, atunci

când te aștepți cel mai puțin, când nici cu gândul nu gândești; ei da, nimeni, ca ea, nu știe să aleagă momentul. Prin urmare... cine știe? Se poate, e posibil ca, destul de curând, dacă-mi voi recăpăta sănătatea, dacă voi prinde cât de cât puteri, să continuu. Am pensie, căci m-am îngrijit de asta, dar pensiile – n-ar mai fi –, sunt cum sunt...

Înainte vreme am lucrat într-o fabrică, pe o platformă industrială, la Pipera. Lucram în administrație, pe post de magazioneră-șefă, sau, mai exact, primitor-distribuitor șef. Atribuțiile pe care le aveam nu difereau prea mult de cele ale colegelor mele, toate femeii, ba, dimpotrivă, aveam mai multe responsabilități decât ele, fără ca, la leafă, să primesc ceva în plus. Salariile erau aceleași. Asta numai fiindcă, dintre toate, eram singura care absolvise un liceu. Pe scurt, rolul nostru era să distribuim pe secții, secții care-și trimiteau fiecare delegatul său, piese electronice. Piesele veneau în plicuri transparente, de plastic, și erau de toate felurile: tranzistori, diode, rezistențe, condensatori și altele de felul acesta. Nu cred să exagerez dacă spun că, în atâția ani, mi-au trecut prin mâini câteva milioane bune. Locul de muncă, magaziile în care lucram, numite pompos „birouri”, nu erau decât niște cutii cenușii de tablă, duhnind veșnic a vopsea proaspătă, și care, cocoțate la etaj, făceau jur-înconjurul halei. Sinistre scări metalice duceau, din toate părțile, spre aceste colivii imense, căldura și aburul de fludor topit făceau aerul aproape irespirabil, verile cu precădere, însă, cu toate acestea, ei bine, cu toate acestea, eram teribil de invidiați. Ca peste tot, ca pretutindeni, existau și acolo paliere și paliere. Întotdeauna e loc de un „mai bine” și un „mai rău”. Cum cei din bandă erau de părere că suntem prea mulți, și că ei, producția, ne țin în spate, nu se putea să treci pe coridoare fără să auzi vreun țâfnos „Tesa! Birocrații! Puturoșii” și altele de felul acesta. Utilajele scoteau un uruiet perpetuu, zgomot cu care trebuia să te obișnuiești, și pe care ajungeai să-l auzi până și noaptea în somn, ca bâzâitul unui roi uriaș de lăcuste, întrerupt numai, în răstimpuri, de râsete și chicoteli ascuțite, de femei, căci jos, în bandă, lucrau aproape exclusiv

femei, toate, fără excepție, în halate albastre. Când, în colivia mea încinsă, mă ridicam, asemenea unei santinele în foisorul ei, în vârful picioarelor, vedeam totdeauna o mare nesfârșită de halate albastre, tot atâtea lăcuste vii și fremătătoare, care, țintuite în scaunele lor, însă cu mâinile într-o continuă mișcare, lipeau neobosite piesele pe cablaje. Nu susțin ca a fost bine, dar nici rău. Eram tânără, în putere, și, pe atunci, încă căsătorită. Tinereții nimic nu-i pare greu. Prezentul, cât ar fi de negru și tenebros, e mereu aureolat de iluzia lui „mâine”. Stă acolo exact ca un prunc într-un scutec. Așa stau lucrurile. Nu e vina nimănui că stau așa, și e chiar minunat să fie așa. Iluzia tinereții, o știu astăzi, e iluzia vieții însăși... Și am avut un mare avantaj: am putut citi. În anii aceia am citit cum n-am mai citit niciodată după; am devorat, pot spune, câteva sute bune de cărți. De obicei distribuirea se făcea dimineată, până în pauză de masă, sau, cel mai târziu, până în ora prânzului, așa încât orele de după-amiază erau ore moarte. Dacă nu făceai nimic, dacă nu-ți găseai singură de lucru, plictiseala te doboră. Foile de primire-distribuție, formularele acelea tipizate, le făceam cât ai zice pește. Tot ce aveai de făcut, era să completezi niște cifre, fără să fii prea riguros de altfel, căci nu le controla nimeni niciodată, și să semnezi. Se mai întâmpla, firește, să stau la șuete cu kolegele, cu „fetele”, însă, cum trăncăneala lungă și fără rost m-a obosit dintotdeauna, am făcut asta destul de rar. Așa încât, ca să-mi omor timpul, m-am apucat de citit. Îmi luam cărți de acasă, fiindcă aveam câteva, apoi, după ce le-am terminat, m-au dus la biblioteca fabricii. Aveau, acolo, o mică bibliotecă... Dar am cerut cărți și prietenilor, cunoștințelor, am împrumutat, am cumpărat... Citeam de toate și de plăcere. Și, firește, ca să treacă timpul. Am citit cam tot ce mi-a căzut în mână, fără prea mare discernământ, trebuie să recunosc, dar, pe atunci, nu mă interesa decât un singur lucru: să se facă odată ora 5 și să plec acasă. Când auzeam sirena fabricii, lăsam cartea jos și reluam lectura a două zi. Acasă n-am citit niciodată, sau numai arareori, atunci când cartea era atât de bună, încât nu mai aveam răbdare să aștept până a

două zi ca să văd continuarea. Curiozitatea. Cel mai mult, ei bine, cel mai mult, dacă ar fi să aleg, mi-au plăcut romanele polițiste, și, firește, cele de dragoste. Cred că am citit cam tot ce a scris Rodica Ojog-Brașoveanu, Dumnezeu s-o ierte, de la *Moartea semnează indescifrabil* la romanele cu Melania Cucu, personajul principal al seriei, pe atunci, firește, idolul meu, fiindcă era o fată tare isteată, și toate celelalte. Apoi, Theodor Constantin, care, după părerea mea, e cel mai mare autor de romane polițiste și de spionaj de la noi, neegalat încă, orice s-ar spune, până în ziua de azi. Și nici nu va fi egalat prea curând. Ce să mai zic de Haralamb Zincă, de *Moartea vine pe bandă de magnetofon*, carte în mare vogă pe atunci? Mi-aduc aminte că, după ce am citit-o, chiar de două ori la rând, i-am dat-o și bărbatului meu. I-a plăcut și lui. Apoi *Crima din Orient Express* de Agatha Christie. Și *Zece negri mititei*, tot de ea, după care s-a făcut și film. Nu e rău filmul, dar, totuși, nu se poate compara cu cartea. Părerea mea... Și altele. *Cocoșatul* lui Paul Féval. Apoi *Pe aripile vântului*, carte pe care orice femeie ar trebui să o citească măcar o dată în viață, și, firește, *La răscruce de vânturi*. Îmi amintesc că, până să mă dumiresc că sunt două titluri diferite, ce să mai zic de stil, până să le citesc, pe acestea două le-am confundat mereu. Dar una e Brontë, iar cealaltă e Mitchell. Margaret Mitchell. Dar am citit și altele, multe altele, cărți foarte diferite între ele. *Laleaua neagră* de Dumas. Și *Contele de Monte Cristo*, tot de el. Apoi un scriitor român, i-am uitat numele, am uitat și titlul cărții, dar îmi aduc sigur aminte că era ceva cu o bibliotecă. Sălcudeanu, parcă. Petre Sălcudeanu. Apoi *Shogun* de Clavell. Și aceasta era în mare vogă atunci. Era în mâinile tuturor. Cu japonezi. O carte mare și stufoasă, în mai multe volume, trei sau patru parcă, încât mi-a luat vreo două luni s-o termin. Dar, zic eu, a meritat fiecare cuvânt. O carte nemaipomenit de vie, de antrenantă. Și altele. Atâtea altele. Radu Tudoran, de pildă. Apoi *Ciociera*, un roman foarte bun, de un italian. Și după asta s-a făcut film. Cu Sophia Loren, parcă, dacă-mi aduc eu bine aminte. Apoi *Donna Alba* de Gib Mihăescu. *Mândrie și*

prejudecată de Austen. *Cocoșatul de la Notre-Dame*. (Ăsta-i Hugo.) *Calea Victoriei* de Petrescu. *Cămașa lui Hristos*. *Zorba Grecul*. *Mânăstirea din Parma*. *Mătăniile*. *Agonie și extaz*. *Vraciul*. *Arcașul verde*. *Castelul pălărierului*. Și altele, atâtea altele. Ce vreau să spun? Am citit de plăcere și cam tot ce mi-a căzut în mână, până când, ei bine, până când, de la atâta citanie a început să mă lase vederea, bașca să mă ia naibii cu un fel de ameteală, așa, și, parcă, cu o durere surdă, insinuantă, aici, în ceafă, încât, până la urmă le-am mai lăsat naibii de cărți. Am lăsat-o mai moale. Apoi, după ce m-am operat de cataractă, le-am lăsat baltă de tot. Acum citesc foarte rar. Numai așa, din când în când, cât să mă ia somnul...

Firește, în scurt timp fabrica a dat faliment. M-am trezit că nu aveam nici vârsta și nici anii de pensionare. Unde să mă fi dus? Singura realizare – una mare, recunosc – e „chichineața” din Ștefan cel Mare, garsoniera pe care am reușit să o contractez înainte. Fără ea, cum astăzi e atât de greu să te învrednicești de un acoperiș al tău, aș fi rămas acum, femeie bătrână, pe drumuri. Nici la azil nu te primesc dacă nu ai pensia suficient de mare. Azilul nu mai e pentru oricine. Un cadou de la fostul regim, pot spune, și încă unul primit pe ultima sută de metri. Garsoniera e cât o chichineață de mică (așa îi și spun), dar, cum nu am copii și nu mai sunt nici căsătorită, pentru mine, singură, e mai mult decât suficientă. N-am fost niciodată o pretențioasă. Asta mi-ar fi lipsit! În plus, am avut norocul să fie situată destul de bine. De la mine, din Ștefan cel Mare, am putut ajunge relativ repede aproape oriunde în București. Acesta a fost un mare avantaj...

Dar să nu mă lungesc cu vorba. Am atâtea amintiri din acești ani, încât o mie de gânduri îmi dau năvală în minte, toate odată. Cum să le pui în ordine? Douăzeci de ani am bătut Bucureștiul în toate părțile, am intrat în zeci de case și am cunoscut sute de oameni. Femei, mai ales. Bărbații, când vine vorba de curățenie și dereticat prin casă, își fac de drum. Pleacă pe unde apucă și se întorc abia seara, la sfârșit. Alții, dacă n-au unde s-o întindă,

se închid în vreo camera și tac chitic. Nici nu-i simți. De cele mai multe ori, însă, fac ce fac și-și aranjează „terenul” dinainte. Își conving consoartele să cheme menajera în lipsa lor, când sunt pe la serviciu, de pildă. Femei, în schimb, am cunoscut multe, de toate felurile și de toate condițiile. De la cucoane adevărate, de familie, educate și rafinate, uneori cam arogante, până la femei dintre cele mai simple și obișnuite: intelectuale scăpătate, pensionare, foste funcționare sau profesoare, și chiar – trebuie s-o spun – parvenite de toate soiurile, femei ușoare, îngălate, dame întreținute, zgârcite, și, în fine, tot ce se poate închipui pe lumea asta mare. Fiecare, vezi bine, cu felul ei de-a fi, cu trecutul, lumea și caracterul ei. Fiindcă întâlnești de toate în orașul ăsta mare. Așa am avut ocazia să stau de vorbă cu tot felul de femei, uneori chiar cu soții de oameni importanți. Soții de deputați, de avocați, de actori și chirurghi celebri, de oameni foarte cunoscuți și bogați. Unele dintre ele (nu toate), doamne desăvârșite. Pot spune că recunosc, astăzi, o doamnă, una adevărată, vreau să zic, dintr-o singură privire. Spun asta, fiindcă multe se dau astfel – „doamne”, „cucoane mari” –, fără să fie. Cine le întrece pe femei la nazuri și fandoseli!? De mironosițe, din cele care-și dau ochii peste cap și rostogolesc vorbele-n gură, sunt demult sătulă!... Cu multe dintre ele, carevasăzică – seara, când treaba era gata, la o gustare și o ceașcă de cafea – am stat, nu o dată, de vorbă. Așa s-a făcut că am auzit multe în viața mea; în afară de ce-am văzut cu proprii mei ochi. Aproape că nu există femeie care, după ce te cunoaște întrucâtva, după ce capătă oarecare încredere, să nu se deschidă și să-ți facă tot felul de confidențe. Tot așa, de bună seamă, din tot felul de discuții și conversații, m-am și cizelat puțin (nu prea mult), căci, cum am spus înainte, prea multă școală n-am apucat să fac. M-am căsătorit devreme, când abia terminasem liceul, și, deși nu căsătoria m-a împiedicat să-mi continuu studiile, m-am oprit. Am citit destule cărți, e adevărat, tot felul de romane, dar cărțile nu te învață neapărat bunele maniere...